

Rolnummer 2113
Arrest nr. 51/2002 van 13 maart 2002

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende de artikelen 64, tweede lid, en 184 van het Wetboek van Strafvordering en artikel 2, tweede lid, van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden, zoals gewijzigd bij de wet van 11 juli 1994, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Hoei.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en A. Arts, en de rechters P. Martens, E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe en E. Derycke, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag*

Bij vonnis van 1 december 2000 in zake D. Debraz en het openbaar ministerie tegen P. Vanseveren, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 9 januari 2001, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Hoei de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schenden de artikelen 64, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, 184 van hetzelfde Wetboek en 2, tweede lid, van de wet van 4 oktober 1867, zoals gewijzigd bij artikel 47 van de wet van 11 juli 1994, afzonderlijk of in samenhang gelezen, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat zij de benadeelde persoon niet toestaan de zaak door middel van rechtstreekse dagvaarding bij de correctionele rechtbank aanhangig te maken in de gevallen opgesomd in artikel 2, derde lid, van de wet van 4 oktober 1867 en wanneer deze partij van oordeel is dat geen strengere dan een correctionele straf zal worden gevorderd vanwege verzachtende omstandigheden of vanwege een verschoningsgrond, terwijl :

- a) het openbaar ministerie over die mogelijkheid beschikt;
- b) de personen die worden benadeeld door feiten die - vanwege de strafrechtelijke kwalificatie ervan - objectief minder ernstig zijn, over de mogelijkheid beschikken om de zaak door middel van rechtstreekse dagvaarding bij de correctionele rechtbank aanhangig te maken ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

D. Debraz heeft, in haar hoedanigheid van wettelijk vertegenwoordigster van haar minderjarige dochter, P. Vanseveren gedagvaard om te verschijnen voor de correctionele rechtbank van Hoei teneinde « de gedaagde te laten veroordelen op grond van de artikelen 372, eerste lid, en 374 van het Strafwetboek wegens het plegen van herhaalde aanrandingen van de eerbaarheid zonder geweld of bedreigingen op de persoon » van haar minderjarige dochter van minder dan zestien jaar.

Zowel de gedaagde als het openbaar ministerie hebben de onontvankelijkheid aangevoerd van de vordering die door D. Debraz is ingesteld. De feiten die de gedaagde ten laste worden gelegd, kunnen immers worden bestraft met opsluiting, dat wil zeggen een criminele straf waarvoor de correctionele rechtbank niet bevoegd is.

De persoon die de dagvaarding heeft ingeleid betwist de gegrondheid van het verbod aan de benadeelde partij of aan haar vertegenwoordigster om een persoon rechtstreeks voor de correctionele rechtbank te dagvaarden wegens criminele feiten door te beweren dat het verbod een schending van het gelijkheidsbeginsel inhoudt vermits het openbaar ministerie, op grond van verzachtende omstandigheden, een misdaad aan de beoordeling van die rechtbank kan voorleggen.

Rekening houdend met dat argument heeft de Correctionele Rechtbank te Hoei de voormelde vraag bij het Hof aanhangig gemaakt.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

Bij beschikking van 9 januari 2001 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Bij beschikkingen van 6 februari 2001, 22 mei 2001 en 26 september 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld respectievelijk met de rechters L. Lavrysen, J.-P. Snappe en E. Derycke.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 23 februari 2001 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 6 maart 2001.

De Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, heeft een memorie ingediend bij op 12 april 2001 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 28 juni 2001 en 20 december 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 9 januari 2002 en 9 juli 2002.

Bij beschikking van 14 november 2001 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 5 december 2001.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de Ministerraad en zijn advocaten bij op 15 november 2001 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 5 december 2001 :

- is verschenen : Mr. O. Vanhulst, tevens *loco* Mr. P. Hofströssler, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Snappe en L. Lavrysen verslag uitgebracht;

- is de voornoemde advocaat gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Standpunt van de Ministerraad

A.1. De artikelen 64, tweede lid, en 184 van het Wetboek van Strafvordering en artikel 2, tweede lid, van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet : de prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

A.2. Wat het eerste deel van de prejudiciële vraag betreft, is het verschil in behandeling tussen het openbaar ministerie, enerzijds, en de burgerlijke partij, anderzijds, redelijk verantwoord.

Het Hof heeft in verschillende arresten voor recht gezegd dat er een fundamenteel verschil bestaat tussen het openbaar ministerie en de burgerlijke partij, dat kan verantwoorden dat die partijen verschillend worden behandeld.

De wetgever heeft het instellen van de strafvordering uitsluitend aan het openbaar ministerie willen voorbehouden : daaruit vloeit voort dat de strafvordering strekt tot de bestraffing van het misdrijf en dat het doel van die vordering de toepassing van de strafwet is.

De burgerlijke partij van haar kant verdedigt enkel haar persoonlijk belang : zij beoogt enkel een vergoeding te krijgen voor de schade die zij als gevolg van het misdrijf heeft geleden. De wetgever heeft aan de burgerlijke partij enkel een recht van inzage in de strafvordering toegekend; in geen enkel geval evenwel stelt zij de strafvordering in. Zij kan, in bepaalde omstandigheden, de vordering enkel op gang brengen. Maar zodra dat is gebeurd, komt het enkel aan een rechtscollage toe over die vordering uitspraak te doen.

Mocht het Hof van oordeel zijn dat het openbaar ministerie en de burgerlijke partij vergelijkbare categorieën zijn, dan zou men ervan moeten uitgaan dat het verschil in behandeling verantwoord is.

Allereerst zijn de voorwaarden voor correctionalisering in de wet strikt gedefinieerd. Het openbaar ministerie beschikt over de mogelijkheid om een beklaagde rechtstreeks voor de correctionele rechtbank te dagen enkel indien geen gerechtelijk onderzoek gevorderd is. Bovendien moet het van oordeel zijn dat er geen reden is om een hogere straf dan een correctionele straf te vorderen. Tot slot moet de correctionele rechtbank zich ambtshalve onbevoegd verklaren, indien het openbaar ministerie in de dagvaarding de verzachtende omstandigheden niet vermeldt.

Daaruit vloeit voort dat het openbaar ministerie werkelijk de toepassing van de strafwet vordert wanneer het beslist de correctionalisering van een misdaad voor te stellen.

Het evenredigheids criterium is eveneens in acht genomen in zoverre de burgerlijke partij hoe dan ook de strafvordering op gang kan brengen. Het feit dat zij niet over de mogelijkheid beschikt om misdaden te correctionaliseren, tast bovendien de bescherming van haar belangen niet aan.

A.3. Ten aanzien van het tweede deel van de prejudiciële vraag, dat betrekking heeft op het recht van slachtoffers van objectief minder ernstige feiten om de zaak door middel van rechtstreekse dagvaarding bij de correctionele rechtbank aanhangig te maken, dient te worden gesteld dat de wetgever, om het onderscheid te gronden, een objectief en pertinent criterium in aanmerking heeft genomen.

Dat criterium heeft betrekking op de ernst van de aan de beklaagde ten laste gelegde feiten op grond waarvan de wetgever drie verschillende rechtbanken heeft gecreëerd om ervan kennis te nemen (politierechtbank, correctionele rechtbank, hof van assisen).

Mocht elk slachtoffer van een misdaad de zaak rechtstreeks bij de correctionele rechtbank aanhangig kunnen maken, dan zou daaruit een overbelasting van de betrokken rechtbanken voortvloeien.

De bevoegdheid om een zaak bij het hof van assisen aanhangig te maken is uitsluitend voorbehouden aan de kamer van inbeschuldigingstelling : noch het openbaar ministerie, noch de burgerlijke partij beschikken over dat recht.

- B -

B.1.1. Artikel 64, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering bepaalt :

« In correctionele zaken kan de benadeelde partij zich rechtstreeks tot de correctionele rechtbank wenden in de vorm die hierna geregeld wordt. »

Artikel 184 van het Wetboek van Strafvordering bepaalt :

« Een termijn van ten minste tien dagen, die in voorkomend geval verlengd wordt wegens de afstand, moet tussen de dagvaarding en de verschijning gelaten worden, op straffe van nietigheid van de veroordeling die bij verstek tegen de gedaagde mocht worden uitgesproken.

Deze nietigheid kan echter niet worden ingeroepen dan op de eerste terechtzitting en vóór alle exceptie of verweer.

Wanneer de verdachte of een der verdachten zich in voorlopige hechtenis bevindt, kunnen de termijnen worden verkort en de partijen gedagvaard om te verschijnen binnen een termijn die niet korter mag zijn dan drie dagen.

In andere dringende gevallen kan dezelfde verkorting toegestaan worden krachtens een door de voorzitter van de rechtbank verleende cedel. »

Artikel 2, tweede lid, van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden bepaalt :

« Evenzo kan het openbaar ministerie, indien geen gerechtelijk onderzoek is gevorderd, de beklaagde rechtstreeks voor de correctionele rechtbank dagvaarden of oproepen met mededeling van de verzachtende omstandigheden of van de reden van verschoning wanneer het van oordeel is dat er wegens verzachtende omstandigheden of om reden van verschoning geen grond is om een hogere straf te vorderen dan een correctionele straf. »

B.1.2. Het Hof dient te onderzoeken of de voormelde bepalingen de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schenden doordat zij een persoon die beweert het slachtoffer te zijn van een misdaad niet toestaan de zaak door rechtstreekse dagvaarding bij de correctionele rechtbank aanhangig te maken terwijl, enerzijds, het openbaar ministerie in sommige omstandigheden over die mogelijkheid beschikt en, anderzijds, de slachtoffers van minder ernstige misdrijven die mogelijkheid hebben.

Ten aanzien van het eerste gedeelte van de prejudiciële vraag

B.2. Er bestaat tussen het openbaar ministerie en de benadeelde partij of haar vertegenwoordiger een fundamenteel verschil dat op een objectief criterium berust. Het openbaar ministerie is, in het belang van de maatschappij, belast met de opsporing, de vervolging en de bestrafing van misdrijven (artikelen 22 tot 47 van het Wetboek van Strafvordering) en vordert toepassing van de strafwet (artikel 138 van het Gerechtelijk Wetboek). De benadeelde partij daarentegen verdedigt een persoonlijk belang door gebruik te maken van het haar bij de wet toegekende recht om zich rechtstreeks tot de politierechtbank of correctionele rechtbank te wenden door het mechanisme van de rechtstreekse dagvaarding. De uitoefening van dat recht heeft tot gevolg dat de strafvordering wordt ingeleid die vervolgens door het openbaar ministerie wordt uitgeoefend. Aan een rechtscollege wordt de bevoegdheid voorbehouden om in alle gevallen over die vordering uitspraak te doen.

B.3.1. Wanneer het openbaar ministerie beslist voor te stellen een misdaad te correctionaliseren, op grond van verzachtende omstandigheden die het krachtens de wet dient te preciseren, vordert het de toepassing van de strafwet. De wetgever vermocht redelijkerwijze en op een pertinente manier aan de partij die het slachtoffer is van een misdaad de mogelijkheid te ontzeggen om misdaden te correctionaliseren, rekening houdend met het feit dat de keuze van correctionalisering nauw verbonden is met de uitoefening van de publieke vordering en de doelstellingen van algemeen belang die door die uitoefening worden nagestreefd, met inbegrip van de beoordeling of verzachtende omstandigheden of een verschoningsgrond in overweging te nemen vallen. Dat verbod maakt overigens geenszins inbreuk op de verdediging van de privé-belangen van de benadeelde partij.

B.3.2. De op strafrechtelijk vlak benadeeld geachte persoon kan zich burgerlijke partij stellen bij een onderzoeksrechter en aldus de strafvordering op gang brengen, zodat het hem opgelegde verbod om in criminele zaken rechtstreeks voor de correctionele rechtbank te dagvaarden, niet onevenredig is.

Het eerste gedeelte van de prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Ten aanzien van het tweede gedeelte van de prejudiciële vraag

B.4.1. Wat de vergelijking betreft die in het tweede gedeelte van de prejudiciële vraag is gemaakt tussen, enerzijds, de personen die beweren het slachtoffer te zijn van wanbedrijven en die de zaak door een rechtstreekse dagvaarding bij de correctionele rechtbanken aanhangig kunnen maken en, anderzijds, de personen die beweren het slachtoffer te zijn van misdaden en die niet over die proceduremogelijkheid voor de correctionele rechtbank beschikken, heeft de wetgever een objectief criterium gehanteerd : dat van de ernst van de aan de beklaagde ten laste gelegde feiten. Naar gelang van die ernst heeft de wetgever een drievoudige schaal van misdrijven en straffen opgesteld op basis waarvan hij drie verschillende rechtscolleges heeft gecreëerd en georganiseerd om daarvan kennis te nemen.

B.4.2. Het criterium van onderscheid is eveneens pertinent vermits het, door aan het slachtoffer van een misdaad de bevoegdheid te weigeren om de zaak rechtstreeks bij de correctionele rechtbank aanhangig te maken, het monopolie van het instellen van de strafvordering door het openbaar ministerie in acht neemt. Om dezelfde redenen als die welke in B.3.2 zijn vermeld, neemt het ook het evenredigheidsbeginsel in acht.

Het tweede gedeelte van de prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

De artikelen 64, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, 184 van hetzelfde Wetboek en 2, tweede lid, van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden, gewijzigd bij artikel 47 van de wet van 11 juli 1994 betreffende de politierechtbanken en houdende een aantal bepalingen betreffende de versnelling en de modernisering van de strafrechtspleging, schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet doordat zij de benadeelde persoon niet toestaan de zaak door middel van rechtstreekse dagvaarding bij de correctionele rechtbank aanhangig te maken in de gevallen opgesomd in artikel 2, derde lid, van de wet van 4 oktober 1867.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 13 maart 2002, door de voormelde zetel, waarin rechter E. De Groot voor de uitspraak is vervangen door rechter A. Alen, overeenkomstig artikel 110 van de voormelde wet.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

M. Melchior